

בס"ד. י"ט כסלו, ה'תשכ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

ר' שמעון פתח ואמר הנהי' ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד וכו', ומסיים, הנה ישכיל עבדי עלי' דסיהרא איתמר². ופירוש זה (שישכיל עבדי קאי על סיהרא, ספירת המלכות) הוא בהוספה על שאר הפירושים שבפסוק זה, שסדרם מלמטה למעלה מתחיל מפירוש המצו"ד שמפרש פסוק זה על כל בני"י (אז יצלח עבדי ישראל, וקראם כולם בלשון יחיד, כדרך המקרא במקומות רבות). ולאח"ז פירוש רש"י, שמפרש פסוק זה על הצדיקים שבבני"י (הנה באחרית הימים יצליח עבדי יעקב, צדיקים שבו). למעלה מזה פירוש התרגום, שמפרש פסוק זה על מלך המשיח (הא יצלח עבדי משיחא), וכן הוא בכמה מדרשים³ שמוסיפים לפרש גם המשך הפסוק ירום ונשא גו', ירום מאברהם ונשא מיצחק וגבה מיעקב כו' ונשא ממשה כו'. ולמעלה מזה הוא פירוש הזהר, ר"ש פתח כו', שמפרש פסוק זה על ספירת המלכות, סיהרא.

ויש לקשר כל הפירושים הנ"ל, בהקדם מ"ש בביאורי הזהר⁴ הטעם שספירת המלכות נקראת בשם עבדי, ע"פ משל מעבד כפשוטו, שכל המלאכות והתיקונים הצריכים לאדון כו' הכל העבד עושה לאדון, ועפ"ז נמצא לכאורה שהאדון מקבל מן העבד, אלא, כיון שהעבד אינו מציאות בפני עצמו, שהרי מה שקנה עבד קנה רבו⁵, ועד שמלכתחילה ה"ז של רבו⁶, לכן גם כל מה שעושה העבד ה"ז של האדון, וכיון שהכל הוא של האדון, הרי אדרבה, האדון הוא המשפיע להעבד. ועד"ז מצינו גם בנוגע למלך ועם, שהמלך מקבל כל אשר לו מאנשי מדינתו, כמ"ש⁷ ויאמר שמואל גו' זה יהי משפט המלך אשר ימלוך עליכם את בניכם יקח ושם לו במרכבתו גו' ולחרוש חרישו וגו' ואת בנותיכם יקח לרקחות וגו' (והולך ומונה ריבוי פרטים בזה), ואעפ"כ, כיון שכל מציאות העם

וראה גם ביאורו"ז להצ"צ פרשתנו ע' קיח.

(1) ישעי' נב, יג.

(2) זח"א פרשתנו (וישב) קפא, א.

(3) תנחומא תולדות יד (ובהוצאת באבער

— (כ). וראה סה"מ שבהערה 16.

(4) לאדמו"ר האמצעי פרשתנו כב, ג.

(5) קידושין כג, ב.

(6) ראה רשב"א קידושין שם. וראה המשך

תרס"ו ע' שכו ואילך.

(7) שמואל-א ח, י"ג.

היא מציאות המלך, ששמו נקרא עליהם⁸, הרי הוא דוקא המלך והמשפיע לכל העם. וכן הוא גם בספירת המלכות, שבירידתה לעולמות בי"ע, עלמא דפרודא, עד לעוה"ז התחתון שאין למטה הימנו, כדי לברר בירורים, ה"ה במעמד ומצב שלית לה מגרמה כלום⁹, מלבד מה שעושין לה העבדים שהם המלאכים והנשמות (היינו נשמות ע"י הסיוע של המלאכים) שעל ידם נעשית העלאת מ"ן, ועי"ז נעשית המלכות בבחינת משפיע ואדון, לפי שכל מה שקנה עבד קנה רבו. ולאחרי כן, בעליית המלכות לבחינת ז"א, הנה לגבי ז"א שנקרא מלכא קדישא, נקראת המלכות בשם עבד [ע"ד שנקראים המלאכים והנשמות בשם עבדים לגבי בחינת המלכות], והיינו, שהמלכות מעלה מ"ן לז"א, בדוגמת העבד שיעשה תיקונים ומלאכות הרבה ויתן הכל להאדון, אלא שהכל נקרא על שם האדון, דמה שקנה עבד קנה רבו.

ועפ"ז יש לקשר כל הפירושים הנ"ל, כי, כללות העלי" דספירת המלכות היא ע"י ישראל (ע"ד מארז"ל¹⁰ כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל), היינו, ע"י עבודתם של ישראל בהעלאת הבריורים. והיינו, שהענין ד"ישכיל עבדי" לפי פירוש הזהר, שקאי על העלי" דספירת המלכות, נעשה ע"י "עבדי" לפי ג' הפירושים הנ"ל (כל בני"י, צדיקים, ומלך המשיח), שהם דרגות חלוקות בעבודתם של ישראל. והסדר בזה, שלכל לראש ישנה העבודה הפשוטה דכל ישראל, שנקראים עבדי בלשון יחיד (כפירוש המצו"ד), ועז"נ¹¹ רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, כמבואר במפרשים¹² שבהיות המצוות הרבה אי אפשר שלא יעשה אדם בחייו אחת מהם על מתכונתה ושלימותה כו', והיינו, שע"י שישנם ריבוי עניני תומ"צ נעשה ריבוי זכיות אצל כל בני"י. ולמעלה מזה היא העבודה שמצד כחות פנימיים, שראשיתם הוא כח התכמה, שעבודה זו עיקרה ע"י הצדיקים והחכמים ראשי בני"י שבדורם, כמבואר בתניא¹³ שנשמותיהם הם בחינת ראש ומוח לגבי כל שאר נש"י [אלא שמהם ועל ידם נמשכת העבודה שמצד כחות פנימיים (החל מבחינת המוחין) לכל בני"י שבדורם, כמו כל צרכיהם שנמשכים ע"י הנשמות שהם בבחינת ראש ומוחין (בדוגמת הראש שממנו נמשך חיות לכל האברים)], כפי שמצינו במשה רבינו, רועה ישראל

11) משנה מכות כג, ב.
12) פירוש המשניות להרמב"ם.
13) פ"ב.

8) ע"פ פיוט אדון עולם.
9) ראה זח"א רמט, ב.
10) ברכות לב, א.

הראשון, דאף שטען מאין לי בשר¹⁴, שאין לו שייכות להשפעת בשר גשמי (דאין מקרא יוצא מידי פשוט¹⁵), מ"מ הוצרכה להיות גם השפעת הבשר על ידו דוקא, כיון שכל צרכי הדור, גם צרכים הכי פשוטים, נמשכים ע"י הראש והמוחין של דור זה¹⁶]. וענין זה (העבודה מצד כחות פנימיים שעיקרה ע"י הצדיקים והחכמים) מתאים עם פירוש רש"י שעבדי קאי (אמנם על יעקב, אבל) על הצדיקים שבו. ולמעלה מזה היא העבודה שמצד כחות מקיפים (שלמעלה מכחות פנימיים), שזוהי העבודה שמצד רצון ותענוג, שהר"ע חי' ויחידה. וענין זה שייך למשיח, כמבואר בכתבי האריז"ל¹⁷ בסדר הנשמות, שדוד זכה לנפש, אליהו זכה לרוח, משה זכה לנשמה אדה"ר זכה לחי', ומשיח יזכה ליחידה, ולכן ה"ז מתאים עם פירוש התרגום והמדרשים שהפסוק ישכיל עבדי קאי על מלך המשיח. ולאחרי כללות עבודתם של ישראל (בכל פרטי האופנים שבג' פירושים הנ"ל בעבדי) בבירור והעלאת הניצוצים, צריכה להיות העלי' וההתכללות בספירת המלכות (עבדי לפירוש הזהר), ע"י הקדמת הביטול ממעמד ומצבם הקודם, ע"ד ענין הטבילה בנהר דינור והעלי' בהעמוד כו', שע"ז תהי' ההתכללות בדרגא עליונה יותר.

ב) והנה כללות תוכן הכתוב הנה ישכיל עבדי גוי' לפירוש הזהר שקאי על ספירת המלכות, הוא, שתמורת הירידה דספירת המלכות שלית לה מגרמה כלום, ורגלי' יורדות מות¹⁸, לעולמות ביי"ע¹⁹, תהי' לעתיד לבוא עליית המלכות באופן דירום ונשא וגבה מאד. והענין בזה²⁰, כמבואר בספרי קבלה²¹ שיש ב' אופנים בספירת המלכות, שנרמזים בב' נקודות, נקודת החיריק שלמטה מן האותיות, ונקודת החולם שלמעלה מן האותיות²². והיינו, שספירת המלכות מצד עצמה היא ספירה העשירית, למטה מכל הספירות, ועד שנקראת בשם כלי (מאנא) להספירות שלמעלה הימנה, ובפרט לבחינת ז"א (מדות), שזהו כפי שמרומזת בנקודת החיריק שלמטה מן האותיות. אמנם, לעתיד לבוא כתיב הנה ישכיל עבדי ירום

ואילך). וש"י.

20) בהבא לקמן — ראה גם ד"ה אורי לגפן עירה באוה"ת ויחי ח"ה תתרט, א. ד"ה הנ"ל תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"א ע' צד ואילך, ובהנסמן שם). תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' קבו ואילך).

21) פרדס שער כח (שער הנקודות) רפ"ב.

22) ראה גם תו"א מג"א ק"ח, ב.

14) בהעלותך יא, יג.

15) שבת סג, א. וש"י.

16) ראה גם סה"מ תר"ס ס"ע ק"ב. סה"מ קונטרסים ח"ב שלג, ב.

17) ראה רמ"ז לזח"ג רס, ב. סה"מ תרל"ה ח"א ע' רסו. תרח"ץ ע' ר. ועוד.

18) משלי ה, ה.

19) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א ע' תקסא)

ונשא וגבה מאד, שספירת המלכות תתעלה עד לבחינת הכתר שלמעלה מכל הספירות, ואז מרומזת היא בנקודת החולם שהיא למעלה מן האותיות. וביאור הענין, דהנה, ספירת המלכות היא בחינת הגילוי של כל ספירה, ודוגמתו בנפש הו"ע הנקודות והאותיות שעל ידם הוא גילוי הנפש, שהרי הנפש מצד עצמה היא למעלה מענין הגילוי, וכל הגילויים שלה הם ע"י תנועת הנפש הנקראת בשם אותיות. ולכן, כל כח בנפש יש בו אותיות, והיינו, לא רק המדות שבנפש, אלא גם השכל שבנפש, ואפילו כח הרצון והתענוג שבנפש, יש בהם אותיות שעל ידם מתגלים כחות אלו, אלא שיש חילוק בין האותיות שבמדות ובשכל (בבינה, ואפילו בחכמה) שהם ניכרים, להאותיות שברצון ותענוג שאינם ניכרים, להיותם בהעלם ובביטול, אבל מ"מ יש אותיות גם ברצון ותענוג, כי לולי האותיות לא שייך ענין הגילוי. ובענין הגילוי שע"י האותיות גופא יש ב' אופנים²³. יש אופן שהענין המתלבש בהאותיות ומתגלה על ידו בא אופן של העלם והסתר. ויש אופן שהגילוי בא כמו שהוא, ללא העלם והסתר, ואפילו ללא צמצום, והיינו, שהאותיות הם אותיות מאירות שעל ידם בא הגילוי כמו שהוא. ובכללות ה"ז המעלה דאותיות החקיקה, ועד לב' הדרגות שבאותיות החקיקה גופא²⁴. וזהו גם ב' האופנים שבספירת המלכות כפי שמרומזת בענין הנקודות (נקודת החיריק שלמטה מן האותיות ונקודת החולם שלמעלה מן האותיות), שהם ב' אופנים בענין הגילוי דספירת המלכות. אופן הא', כפי שהוא עכשיו באופן של העלם והסתר, עד כדי כך שרגלי יורדות לבי"ע כו', בדוגמת נקודת החיריק שלמטה מן האותיות. ואופן הב', שהשלימות שבו תהי' לעתיד לבוא, שישכיל עבדי ירום ונשא וגו', שספירת המלכות תתעלה למעלה מכל הספירות, בדוגמת נקודת החולם שלמעלה מן האותיות. ועז"נ גם הרחיבי מקום אהלך²⁵, פרוזת תשב ירושלים²⁶, דאוהל וירושלים קאי על ספירת המלכות²⁷, שלעתיד לבוא תהי' (לא באופן של צמצום, העלם והסתר, אלא) באופן של הרחבה, ועד לאופן של פרוזת, לפי שיאיר בה גילוי הכתר, כולל גם פנימיות הכתר, ועד להגילוי דעצמות א"ס.

ה'שי"ת ע' 63. לקו"ש ח"ח ע' 127 ואילך.

(25) ישע"י נד, ב.

(26) זכרי' ב, ח.

(27) אוה"ת בלק ע' אילה ואילך (אהל).

לקו"ת עקב טו, ד (ירושלים).

(23) ראה גם סה"מ תרנ"ג ס"ע רלה

ואילך. המשך תרס"ו ע' תעג ואילך.

(24) מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרצ.

המשך תרס"ו ע' תפג. המשך תער"ב ח"א ע'

תק. ח"ג ע' א'תיט. סה"מ תרפ"ט ע' 254.

ג) **ויובן** ע"פ מ"ש בזהר ברע"מ פ' תרומה²⁸ בפירוש הכתוב²⁹ אני ראשון ואני אחרון, דקאי על ספירת המלכות, שיש בה ב' האופנים דאני ראשון ואני אחרון. אופן הא', שהאות י' היא לבסוף, כידוע שבצירופי שם הוי' ישנו גם צירוף שתחילה באים האותיות הו"ה ואח"כ באה אות י', ורומז על בחינת המלכות כפי שהיא בסופא דכל דרגין, וזהו אני אחרון. ואני ראשון קאי על ספירת המלכות כפי שהיא בתחילת כל הספירות, והיינו, שהאות י' היא בתחילה, ואף שהאות י' שבתחילת שם הוי' רומזת על בחינת חכמה וכתר (היו"ד עצמו הוא בחינת חכמה, וקוצו של יו"ד הוא בחינת הכתר), מ"מ, כשספירת המלכות עולה למעלה עד שמקבלת מבחינת חכמה וכתר, אזי היא בבחינת אני ראשון (כמו חכמה וכתר). ועז"נ (ברע"מ שם) לאו איהי מאנא לגבי' כו' אלא עטרה על ריש', היינו, שספירת המלכות אינה בבחינת כלי לבחינת ז"א (שזהו כמו שהיא במקומה למטה מכל הספירות, בדוגמת נקודת החיריק שלמטה מן האותיות, שאז נקראת כנסת ישראל³⁰, ע"ש שכונסת ואוספת את האורות דישראל שהוא בחינת ז"א), אלא היא עטרה על ריש', למעלה מז"א (בדוגמת נקודת החולם שלמעלה מן האותיות), מפני שמקבלת מחכמה וכתר. והענין בזה, דהנה כתיב³¹ צאינה וראינה גו' במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו, דמלך שלמה, מלך שהשלום שלו³², קאי על ז"א³³, ואמו קאי על בינה, כמ"ש³⁴ אם לבינה תקרא, ועז"נ בעטרה שעטרה לו אמו, שהעטרה לז"א נמשכת ע"י הבינה, והיינו, שהעטרה עצמה היא למעלה מבינה, שהיא מבחינת החכמה וכתר, אלא שנמשכת ע"י הבינה שמקבלת מחכמה וכתר. ולעתיד לבוא יהי' כן גם בנוגע לספירת המלכות, כאמה ככתה³⁵, שתהי' מקבלת מבחינת החכמה וכתר (יו"ד של שם הוי'), ולכן תהי' היא בבחינת עטרה לז"א, שזהו"ע אשת חיל עטרת בעלה³⁶. וזהו גם מש"נ³⁷ ביום ההוא יהי', ומבואר בלקו"ת להאריז"ל³⁸ שיהי"ה הוא ב"פ י"ה, כי, לעתיד לבוא תקבל גם המלכות (ה' אחרונה) מחכמה וכתר (שזהו י"ה הב'), כמו שהבינה (ה' ראשונה) מקבלת מחכמה וכתר (שזהו י"ה הא'). וזהו"ע אני ראשון ואני אחרון, שספירת המלכות שהיא סופא

(28) קנח, א.
 (29) ישע"י מד, ו.
 (30) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך כנסת ישראל. תו"א תצוה פד, ב.
 (31) שה"ש ג, יא.
 (32) שהש"ר פ"ג, יא (א).
 (33) ראה אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' תקפט ואילך.
 (34) משלי ב, ג.
 (35) יחזקאל טז, מד.
 (36) משלי יב, ד.
 (37) זכרי' יד, ט.
 (38) עה"פ. הובא בלקו"ת במדבר ז, ד.

דכל דרגין (אני אחרון) תתעלה לקבל מבחינת החכמה והכתר (אני ראשון), ועד שהמלכות תקבל מחכמה וכתר באופן נעלה יותר ממה שמקבלת הבינה מחכמה וכתר, שהרי לעתיד לבוא תהי' המלכות למעלה מבינה, כידוע³⁹ בענין בתי אחותי ואמי (משל למלך שהיתה לו בת יחידה והי' מחבבה כו' קורא אותה בתי, לא זו מחבבה עד שקראה אחותי, ועד שקראה אמי)⁴⁰, שלעתיד לבוא כתיב⁴¹ רני ושמחי בת ציון דוקא, שבחינת המלכות (בתי) תתעלה למעלה יותר מבינה (אמי), וטעם הדבר, דלפום צערא אגרא⁴², היינו, שמצד הירידה דספירת המלכות למטה מכל הספירות, בדוגמת נקודת החיריק שלמטה מכל האותיות, תהי' גם עלייתה למעלה מכל הספירות, בדוגמת נקודת החולם שלמעלה מכל האותיות.

ד) **וזהו** גם מ"ש⁴³ ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, היינו, שישנם ב' עולמות, עולם הזה ועולם הבא, עלמא דאתגלייא ועלמא דאתכסייא, שענינם בספירות הוא מלכות ובינה. ועז"נ ברוך הוי' גו' מן העולם ועד העולם, שגם בעולם הזה, עלמא דאתגלייא, ספירת המלכות, יומשך (ברוך מלשון המשכה⁴⁴) ויאיר הגילוי שמאיר בעולם הבא, עלמא דאתכסייא, ספירת הבינה. ובפרטיות יותר יש בזה שני אופנים, בהתאם לב' הפירושים בפסוק ברוך גו' מן העולם ועד העולם. דהנה⁴⁵, איתא במשנה⁴⁶ כל חותמי ברכות שבמקדש היו אומרים עד העולם, משקלקלו המינין ואמרו אין עולם אלא אחד, התקינו שיהיו אומרים מן העולם ועד העולם (לומר ששני עולמות יש⁴⁷). ולפי זה יתפרש מן העולם ועד העולם, מן העוה"ז אל העוה"ב, מן המלכות אל הבינה⁴⁸. אמנם בזהר פ' ויצא⁴⁹ פירש מן העולם ועד העולם, מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגלייא, היינו, מן הבינה אל המלכות. והענין בזה, ששניהם אמת, שישנו הענין דמן העולם ועד העולם מלמטה למעלה (מעוה"ז עדאת"ג מלכות, לעוה"ב עדאתכ"ס בינה), וישנו הענין דמן העולם ועד העולם מלמעלה למטה (מעוה"ב עדאתכ"ס בינה, לעוה"ז עדאת"ג מלכות). וב' אופנים אלה הם בהתאם לב' הפירושים בתיבת ברוך, פ"י הא', שבו באה ההמשכה, היינו שהוא המתברך, ופ"י הב',

(45) ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים שם

(ע' תיח ואילך).

(46) סוף ברכות.

(47) פרש"י שם.

(48) עמק המלך שער יא פכ"א.

(49) ח"א קנג, ב.

(39) תו"א מקץ לו, ד. ועוד.

(40) שמו"ר פנ"ב, ה. שהש"ר פ"ג, ב.

(41) זכרי' ב, יד.

(42) אבות פ"ה מכ"א.

(43) תהלים קו, מח.

(44) תו"א מקץ לז, ג. ובכ"מ.

שממנו באה ההמשכה, היינו שהוא המברך. דהנה, כללות ענין הברכה הוא המשכה מלמעלה, אבל בזה גופא ישנם ב' ענינים. ענין הא', ברכה שפועלת שתהי' העלי' מלמטה למעלה, ובלשון הזהר הו"ע אתערותא דלעילא בכדי לעורר אתערותא דלתתא, וענין הב', ברכה והמשכה מלמעלה למטה, היינו, שלאחרי וע"י הקדמת עבודת האדם באתעדל"ת, נמשכת אתעדל"ע באופן נעלה יותר מהאתעדל"ע שבאה לעורר האתעדל"ת. וזהו ב' הפירושים-אופנים בברוך גו' מן העולם ועד העולם, שתחילה ישנה הברכה שמתברכת המלכות בריבוי העלאת מ"ן שנכלל בה ע"י העבודה למטה נאשר עם היות שבאה ע"י הנתינת כח מלמעלה, ה"ז עבודה בכח עצמו, באופן דמלמטה למעלה, ועי"ז תתעלה גם המלכות עצמה כו', שזהו הפירוש במן העולם ועד העולם מלמטה למעלה, מן המלכות אל הבינה. ולאח"ז באה הברכה וההמשכה מלמעלה למטה, מן הבינה אל המלכות, מעוה"ב לעוה"ז, והיינו, דכשם שביו"ד נברא העולם הבא⁵⁰, היינו, שבעוה"ב (בחינת בינה) מאיר הגילוי דאות יו"ד (חכמה וכתר), כך יאיר (לעתיד לבוא) גילוי זה גם בעוה"ז, בחינת מלכות.

וע"ז נאמר ברוך הוי' אלקי ישראל גו', היינו, שכדי לפעול הענין בברוך גו' מן העולם ועד העולם, הן מלמטה למעלה, מן המלכות אל הבינה, והן מלמעלה למטה, מן הבינה אל המלכות, יש צורך בעבודתם של ישראל, שזהו"ע אלקי ישראל דייקא, שעל ידם נעשית ההמשכה מן העולם ועד העולם בב' אופנים הנ"ל. וע"ד מ"ש בנוסח הברכה אלקינו מלך העולם, היינו, שתחילה צ"ל הענין דאלקינו (אלקי ישראל), שזהו ע"י עבודתם של ישראל, ועי"ז נעשה גם מלך העולם. וזהו גם משנת"ל (ס"א) בתיווך הפירושים בפסוק הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד (הפירוש הפשוט שעבדי קאי על בני, ופירוש הזהר שעבדי קאי על ספירת המלכות), שעליית המלכות היא ע"י עבודתם של ישראל, היינו, שתחילה צ"ל עבודתם של ישראל (אלקי ישראל), ודוקא עי"ז נעשית עליית המלכות, שתמורת היותה בדוגמת נקודת החיריק שלמטה מכל האותיות, תתעלה להיות בדוגמת נקודת החולם שלמעלה מכל האותיות.

(ה) **והנה** כללות הענין דעליית המלכות לעתיד לבוא, שלאחרי וע"י ירידתה בזמן הזה מתעלית להיות כמו נקודת החולם

שלמעלה מכל האותיות, יש לקשר עם ענין החלומות שבפרשת השבוע⁵¹, ע"פ מ"ש בקהלת יעקב⁵² בשם בעל מח"ס שערי אורה⁵³ שענין החלום הוא התנוצצות מבחינת הכתר שהוא אצ"י נקודת החולם כו'.

וביאור הענין ע"פ חסידות יובן ע"פ המבואר בתורה אור בפרשת השבוע⁵⁴ בפירושו הכתוב⁵⁵ שיר המעלות בשוב הוי' את שיבת ציון היינו כחולמים, שכללות העבודה בזמן הגלות [החל מירידת הנשמה בגוף, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁵⁶, שהו"ע של גלות⁵⁷, ומזה נשתלשל לאח"ז ענין הגלות כפשוטו] היא בדוגמת החלום שמחבר ומרכיב שני הפכים, שזהו לפי שבעת השינה עולה הנשמה למעלה ונשאר רק קיסטא דחיותא⁵⁸, ואז מסתלק גם כח השכל ונשאר כח המדמה, וכח המדמה יכול לחבר ולהרכיב שני הפכים (משא"כ בהקיץ, שולט כח השכל על כח המדמה ואינו מניחו להרכיב, לפי שרואה בעין שכלו שהם דברים נפרדים ואינם מתאחדים כלל). וכך הענין בגלות (היינו בכללות ירידת הנשמה בגוף, ובפרט בזמן הגלות), שניצוץ אלקות שבנפש האדם הוא בבחינת שינה והסתלקות המוחין, ולכן יכול להרכיב ב' דברים הפכיים, להיות טרוד כל היום במשא ומתן כו', הגם שבתפלה מעורר את האהבה לדבקה בו ית'. ומבאר שם שלא יפול לב האדם עליו מזה שבשעת התפלה לימוד התורה וקיום המצוות נמצא הוא במעמד ומצב אחד, ולאחרי כן נמצא הוא במעמד ומצב הפכי — כיון שזהו מצד הענין דהיינו כחולמים. אמנם, דוקא ע"י הירידה שבזמן הגלות, שאז העבודה היא באופן דהיינו כחולמים, נעשית עלי' גדולה יותר, שזהו מש"נ לאח"ז אז ימלא שחוק פיננו⁵⁹, היינו, שדוקא לאחרי וע"י הירידה שבזמן הגלות באופן דהיינו כחולמים, יהי לעתיד לבוא עילוי גדול יותר (וכדלקמן ס"ח).

וענין זה שע"י החלום (היינו כחולמים בזמן הגלות) נעשית עלי' גדולה יותר לעתיד לבוא, הוא בדוגמת העלי' דנקודת החולם למעלה מכל האותיות, שרומזת על העלי' דספירת המלכות שתתעלה לעתיד לבוא למעלה מכל הספירות, לאחרי וע"י ירידתה למטה מכל הספירות, כנ"ל.

56) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

57) ראה תניא אגה"ק ס"ד.

58) ראה זח"א פג, א.

59) תהלים שם, ב. ברכות לא, א.

51) וישב לו, ה ואילך. מ, ה ואילך.

52) ערך חלום.

53) הר"י גיקיטיליא בספר הניקוד שלו.

54) וישב כח, ג ואילך.

55) תהלים קכו, א.

(ו) **ולהבין** זה יש להקדים תחילה ביאור ענין החלומות⁶⁰. דהנה, אף שנתבאר לעיל שענין החלום הוא מצד הסתלקות כח השכל בעת השינה עד שנשאר רק כח המדמה שיכול לחבר שני הפכים, הרי לאורך גיסא מצינו גם מעלה בענין החלום, כמארז"ל⁶¹ כל הלן שבעה ימים בלא חלום נקרא רע. אך ענין זה גופא צריך ביאור, דלכאורה אינו מובן, מהו הטעם שמפני שלא חלם חלום (אים האָט זיך ניט גע'חלום'ט) יקרא רע (לא רק העדר הטוב, אלא עוד זאת, שנקרא רע). גם צריך להבין בענין החלום, שמצינו בשרש התיבה (חלם) ב' פירושים בלשון הקודש [שאינו לשון הסכמי⁶², אלא לשון שניתן מלמעלה, לשון שבו ברא הקב"ה את עולמו⁶³] שהם הפכיים זמ"ז. פי' הא', לשון חלום, ופי' הב', לשון חוזק ובריאות, כמ"ש⁶⁴ ותחלימני (והחייני), ופירש רש"י תבריאני ותחזקני. והם פירושים הפכיים, שהרי ענין החלום הוא מצד חלישות והעלם והסתר כח השכל (בגלל שהנשמה עולה למעלה ונשאר רק קיסטא דחיותא), שזהו היפך ענין החוזק והבריאות, כי חוזק ובריאות ענינו שכחות נפשו הם בהתגלות, ועאכו"כ שהכח העיקרי שהוא השכל (שעל שם זה נקראת הנפש בשם נפש המשכלת) הוא בהתגלות, ולא באופן של חלישות והעלם והסתר כמו בחלום. ואעפ"כ יש בחלום גם ענין של חוזק ובריאות, וכפי שרואים במוחש שלאחרי השינה (שבה ישנו ענין החלום) נעשה חיזוק הכחות יותר מכמו שהי' קודם השינה. וזהו גם מה שאמרו חז"ל שיש מעלה בענין החלום, עד שכל הלן שבעה ימים בלא חלום נקרא רע.

(ז) **ויובן** זה ע"פ ביאור ענין החלום שבא מהתגלות האותיות שבנפש. דהנה, נתבאר לעיל (ס"ב) שאותיות הם תנועת והתגלות הנפש, שהרי הנפש עצמה אינה שייכת לגילויים, והגילויים שלה באים ע"י תנועת הנפש הנקראת בשם אותיות, שהם תנועת הנפש להיות ענין הגילוי, ועד שמזה באים האותיות כפשוטם, אותיות המחשבה ואותיות הדיבור. ולכן, כמו שהנפש שהיא מהות רוחנית אין לה איבוד וכליון שאינה נפסדת לעולם, כך גם האותיות שלה הם אותיות רוחניים שיש

(60) ראה פרדס שער כא (שער הכינויים) רפ"א. ובכ"מ.
(63) ב"ר פי"ח, ד.
(64) ישע"י לח, טז.

(60) בהבא לקמן ראה גם מאמרי אדה"ז: כתובים ח"א ע' לח ואילך; מארז"ל ע' שח. ע' שטז. אוה"ת ויחי ח"ה תתרט, סע"א ואילך.

(61) ברכות נה, ב.

להם קיום תמידי [וזהו הטעם לגודל הזהירות שצ"ל באותיות המחשבה והדיבור, כי, האותיות נשארים בקיומם, ואם יהיו באופן בלתי רצוי, יבלבלו ויפריעו להנפש כו', כדלקמן]. והנה, בעת השינה שהנפש מסתלקת מהתלבשותה בגוף, נמשכים אחרי' גם האותיות, ומסתלקים מהכלים שהיו מלובשים בהם תחילה. וכיון שהאותיות יוצאים מהכלים, אזי נעשה מהם צירופים באופן שונה מכמו שהיו במחשבתו בעת שהי' בהקיץ, וזהו ענין החלום. וכידוע⁶⁵ שיש מלאך הממונה על החלומות, והוא עושה הצירופים מהמחשבות, לפעמים כסדרם, וע"פ רוב בשינוי וחילוף הצירופים. וזהו שאמרנו חז"ל⁶⁶ אין מראין לו לאדם (בחלום) אלא מהרהורי לבו (מה שהוא מהרהר ביום), משא"כ דבר שלא הרהר בו מעולם (היינו שלא הי' בזה התגלות האותיות שבנפש), לא יחלום, והוא לפי שהחלומות הם מהאותיות שחשב והרהר בהם, אלא שבאים בצירופים שונים ומבלבלים. והנה, מצד התלבשות נפש האלקית בנפש הבהמית, מלובשים גם כחות נפש האלקית במחשבות והרהורי הלב דהבלי העולם שמחשבת נפש הבהמית במשך היום. ולכן, בעת השינה, כאשר הנשמה צריכה לעלות למעלה כדי לשאוב לה חיים⁶⁷, אזי אותיות אלו מבלבלות ומונעות את הנשמה (שנאחזת באותיות אלו) שלא תוכל לעלות למעלה [וע"ד המבואר בתניא⁶⁸ בענין החלומות שהם הבל ורעות רוח משום שאין נפשו עולה למעלה, ואינון סטרין בישין אתיין ומתדבקן בו כו' וצערין לי' כו', כמ"ש בזהר⁶⁹]. והיינו, דכשם שריבוי המחשבות בטודת הפרנסה מבלבלות לעבודת התפלה, כפי שרואים שכאשר האדם עסוק במשך היום בעניני הפרנסה מתוך טרדת ויגיעת הנפש, שבנפשו יביא לחמו⁷⁰, עד שאינו מוצא מנוח לנפשו מריבוי המחשבות והדאגות כו', אזי גם בשעה שעומד להתפלל, שאז צריכה נפשו לעלות בהסולם דתפלה⁷¹, הנה אותיות המחשבה דטרדות הפרנסה מבלבלים ומעכבים את הנפש מלעלות בסולם התפלה, כן הוא גם בנוגע לעליית הנשמה בעת השינה, שאותיות המחשבה שמחשב בהבלי העולם במשך היום מבלבלים ומעכבים את הנשמה לעלות למעלה. ועז"נ⁷² כצפרים האחוזות בפח, צפרים קאי על הנשמות, כמ"ש בזהר⁷³ ע"פ⁷⁴ אשר שם צפרים יקננו, וכמו

69) ויקרא ד' כ"ה ע"א וע"ב.

70) ע"פ איכה ה, ט.

71) ראה זח"א רסו, ב. ועוד.

72) קהלת ט, יב.

73) ח"א קסב, ב.

74) תהלים קד, יז.

65) ראה מדרש ז' היכלות הטומאה היכל

ו' (הובא בראשית חכמה שער היראה פי"ג).

זח"ב רסו, סע"א.

66) ברכות שם, סע"ב (ובפרש"י).

67) ב"ר פי"ד, ט.

68) פכ"ט (לז, א).

הצפרים האחוזות ולכודות בפח ואינם יכולים לרחף למעלה, כך אחוזות ולכודות הנשמות באותיות המחשבה הבלתי־רצויים ואינם יכולות לעלות למעלה. ועל זה מועיל לנשמה ענין החלומות, שכאשר עבודתו היא כדבעי, אזי החלומות הם באופן שיש בהם תועלת להנשמה, לפי שעל ידם נפרדת ונפדית ונטהרת הנשמה מאותיות המחשבה הבלתי־רצויים שהיו במשך היום, שנתבררו ע"י התלבשותם בשינוי הצירופים שבחלום, ועי"ז תוכל הנשמה לעלות למעלה. ועז"נ⁷⁵ הפח נשבר ואנחנו נמלטנו, פח קאי על אותיות המחשבה הבלתי רצויים שבהם אחוזות הנשמות, וכאשר הפח נשבר, שזהו"ע החלום שעל ידו מתבררים אותיות המחשבה שנצטרפו בצירופים שונים בחלום, אזי ואנחנו נמלטנו, שעולות הנשמות למעלה.

ולכן אמרו חז"ל כל הלך שבעה ימים בלא חלום נקרא רע. והענין בזה, דהנה, אפילו צדיק גמור שדבוק תמיד באלקות, הרי כל ימלט שלא יחשוב לפעמים בצרכי גופו המוכרחים לו. ולפי ערך מעלת העבודה דצדיק גמור, הרי גם המחשבה אודות צרכי גופו המוכרחים לו [שבשעה זו ה"ה למטה במדריגה ממעמדו ומצבו בעבודתו בתפלה או לימוד התורה וקיום המצוות], היא בכחינת פח שבו נאחזת נשמתו ומתעכבת מעלייתה למעלה. ולכן זקוק גם הוא לענין החלום שעל ידו תפדה ותטהר נשמתו מאותיות המחשבה ע"ד צרכי גופו המוכרחים לו, שבערך גודל מעלתו ה"ז ענין של רע, שלכן אמרו כל הלך כו' בלא חלום נקרא רע. וכל זה אפילו בצדיק גמור, ומי הוא במדרגת צדיק גמור (כפי שמוסיף בהאמר⁷⁶), ועאכו"כ מי שאינו צדיק גמור, שבודאי מוכרח להיות אצלו ענין החלום כדי לפדות נפשו מאחיזתה בפח כו', להיות הפח נשבר ואנחנו נמלטנו בעליית הנשמה למעלה.

אמנם בהענין דהפח נשבר יש חילוקי דרגות לפי ערך חילוקי הדרגות באותיות המחשבה שהם באופן של פח שבהם נאחזת הנשמה. ובכללות יש בזה ב' אופנים. אופן הא', אותיות המחשבה שאי אפשר להעלותן, ולכן צריך לדחותן ולבטלן באופן ששבירתן זוהי תקנתן⁷⁷. ואופן הב', אותיות המחשבה שאפשר לברר ולהעלות מהם חלקי הטוב. והענין בזה, שהאותיות שהם באופן המותר ומוכרח ע"פ התורה, כמו

75) שם שקד, ז. תרע"ח ס"ע קל).
76) ד"ה אוסרי לגפן עירה תרע"ח (סה"מ) 77) כלים רפ"ב.

בהתעסקות במשא ומתן באופן המוכרח, שבשביל זה צריך להשתמש באותיות הדיבור, ובמילא גם באותיות המחשבה (שהרי כדי שיהי' דיבור מסודר צ"ל תחילה מחשבה מסודרת), הנה אותיות אלו יכולים לבררם ולהעלותם, כמו הבירור דכל עניני הרשות עי"ז שבכל דרכיך דעהו⁷⁸ (וע"ד המבואר בתניא⁷⁹ בענין לימוד התורה סתם, שכאשר חוזר ולומד לשמה, הרי גם מה שלמד בסתם מתחבר ומצטרף ללימוד זה ופרחא לעילא). אך האותיות שהוסיף על המדה ועל ההכרח וכו', הנה האותיות עצמן שבירתן זוהי תקנתן, כיון שע"י שבירת האותיות נפדה הניצוץ קדושה שבהם.

ועד"ז הוא בנוגע להחלום דכללות ענין הגלות (היינו כחולמים). דהנה, על זמן הגלות כתיב⁸⁰ אותותינו לא ראינו, היינו, שאף שישנו ענין האותיות שענינם גילוי, מ"מ, ה"ז באופן של העלם והסתר, שאין רואים את האור המלוכש בהם. וכללות הענין בזה, שבזמן הגלות ההנהגה היא מצד שם אלקים, בגימטריא הטבע⁸¹, מלשון טבעו (איינגעטרונקען) בארץ שערי⁸², שאין רואים את האור האלקי שבעולם⁸³. ובזה צריך להיות ע"ד ב' אופני הבירור הנ"ל בענין אותיות המחשבה הבלתי־רצויים שבהם צ"ל הענין דהפח נשבר, היינו, שיש ענינים שצריכים לדחותם בדרך שבירה, שבירתן זוהי תקנתן, ויש ענינים שבהם צ"ל רק הסרת ההעלם וההסתר כו'.

(ח) **וזהו** ביאור ב' ענינים שבפירוש חלום, ענין החלום כפשוטו, וגם ענין החוזק והבריאות (ותחלימני, תבריאי ותחזקני), כיון שע"י החלום מתבררים אותיות המחשבה הבלתי־רצויים, ועי"ז נעשה חיזוק ובריאות הנפש. וכללות הענין בזה, שדוקא ע"י שישנו תחילה ענין השינה והחלום, ואח"כ מתעורר מזה, אזי נעשה ענין החוזק והבריאות עוד יותר מכמו שהי' קודם השינה והחלום, ע"ד יתרון האור מן החושך⁸⁴. ועד"ז בנוגע להחלום דכללות ענין הגלות (היינו כחולמים), החל מהגלות דירידת הנשמה בגוף, ועד להירידה שבזמן הגלות כפשוטו, שדוקא עי"ז נעשית עלי' גדולה יותר מכמו שהי' קודם הירידה. וכידוע שלעתיד לבוא

---

78) משלי ג, ו.	82) איכה ב, ט.
79) ספ"ט.	83) ראה אוה"ת שה"ש ח"א ס"ע שיד ואילך. סה"מ תרע"ח ס"ע פח ואילך. תרח"ץ
80) תהלים עד, ט.	ע' קסז ואילך. ועוד.
81) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב.	84) קהלת ב, יג.
תניא שעהיוה"א רפ"ו.	

יהי' עילוי גדול יותר מכמו שהי' בהתחלת הבריאה קודם החטא, דאף שעולם על מילואו נברא⁸⁵, מ"מ, יהי' לעתיד לבוא עילוי גדול עוד יותר, שזהו מש"נ במשיח ירום גו' מאד, מאד אותיות אדם, אבל בצירוף אחר שהוא למעלה ממדידה והגבלה, כיון שיהי' למעלה גם מאדה"ר⁸⁶. והמשל לזה הו"ע סותר על מנת לבנות, שהבנין שלאחרי הסתירה הוא נעלה יותר מהבנין שהי' קודם הסתירה, דאל"כ, נמצא שאין תועלת בהסתירה כו'. וכן הוא בנוגע לכללות ענין הגלות, מפני חטאינו גלינו מארצנו⁸⁷, שאין זה רק ענין של עונש ח"ו⁸⁸, כי אם, שעיי"ז תהי' עלי' גדולה יותר מכמו שהי' קודם הגלות, שזהו ע"ד החוזה והבריאות שלאחרי וע"י השינה והחלום. וכן הוא בנוגע לירידת הנשמה בגוף, שדוקא עיי"ז מתעלית הנשמה לדרגא נעלית יותר מכמו שהיתה קודם הירידה למטה, שזהו כללות ענין התשובה לאמיתתה, כמ"ש⁸⁹ והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה, דנתנה, נשמה שנתת בי, הו"ע הירידה מלמעלה למטה עד שאתה נפחתה בי, בהבירא עמיקתא (ובזה גופא בזמן הגלות כפשוטו), ודוקא עיי"ז נעשה והרוח תשוב אל האלקים גו' באופן נעלה יותר מכמו שהיתה קודם הירידה, שאז היתה במדריגת צדיקים גמורים, ועיי' ירידתה למטה מתעלית לדרגת בעלי תשובה שלמעלה מצדיקים גמורים, שלכן אמרו חז"ל⁹⁰ במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד שם. וע"ד מעלת הבלי גבול בצירוף דמאד (הנה ישכיל עבדי גו' וגבה מאד) לגבי הגבלת השכל שבצירוף דאדם, שרומז על מעלת הבלי גבול דבעלי תשובה שנעשית עיי' הירידה למטה, לגבי קודם הירידה למטה, שאז עומדים נש"י במדריגת צדיקים, כמאמרי⁹¹ במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים, שזוהי ההגבלה דאדם, אתם קרויין אדם⁹².

(ט) **אמנם** ענין החוזה והבריאות שנעשה עיי' החלום, הן בחלום כפשוטו, והן בענין החלום שבזמן הגלות שעיי"ז נעשה ענין החוזה והבריאות לעתיד לבוא, הוא דוקא לאחרי שמנתק את עצמו (ער רייסט זיך אָפּ) מהחלום ומתעורר ומקיץ מהשינה. וע"פ הידוע⁹³ שכל הענינים דלעתיד לבוא באים מצד העבודה שבזמן הגלות, ואדרבה, בזמן

89) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו.

90) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז

ה"ד.

91) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.

92) יבמות סא, א.

93) ראה תניא רפ"ז.

85) ראה ב"ר פ"ד, ז. וראה שם פ"ב, ו.

פ"ג, ג.

86) ראה סה"מ תרל"ה ותרנ"ח שבהערה

17. וש"נ.

87) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

88) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 71. וש"נ.

הגלות נפעל עיקר הענין, אלא שהוא בהעלם, ולעתיד לבוא יתגלו כל הענינים שנפעלו בזמן הגלות, הרי מובן, שגם בזמן הגלות צריך להיות ענין הניתוק מהחלום והתעוררות מהשינה. וענין זה עיקרו הוא בעבודת התפלה, שמנתק את עצמו מריבוי המחשבות המטרידות ומבלבלות כו', ונעמד להתפלל במסירה ונתינה, כעבדא קמי מרי⁹⁴, ועי"ז עולה בהסולם לתפלה, שמוצב ארצה וראשו מגיע השמימה⁹⁵, וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בכמה מאמרים⁹⁶ דיוק הלשון ארצה ושמימה (בתוספת ה"א), שארצה הוא למטה מארץ סתם, שמורה על הירידה לבירא עמיקתא, ומשם היא העלי' השמימה, שלמעלה משמים סתם, שזוהי עלי' שאין למעלה הימנה. וזהו ענין פדה בשלום נפשי⁹⁷, כמבואר באגה"ק⁹⁸ שבשעת התפלה נעשה פדיית הנפש מכל משמר (שפירושו בית האסורים), הן מהערלה הגסה שהם תאוות גסות, והן מהקליפה הדקה שהם תאוות דקות, ועד שמגיע לבחינת פנימיות הנפש כו'. ועז"נ הנה ישכיל עבדי וגו', עבדי דייקא, ע"ד מ"ש⁹⁹ עבדי יעקב, מלשון עקב, היינו, שהתחלת התפלה היא בדרגא הכי תחתונה, באופן של הודאה בלבד, שזהו"ע אמירת מודה אני, והודו להוי', בדוגמת עבודת העבד, אבל לאח"ז עולה בעבודתו לפסוקי דזמרה, שזהו שלב העבודה שמצד המדות, ולאח"ז לברכות ק"ש וק"ש, שזוהי העבודה שמצד המוחין, ועד לשמונה עשרה, שזוהי העבודה שמצד בחינת המקיפים דחי' ויחידה, שזהו"ע ירום ונשא וגבה מאד. וכן הוא סדר העבודה בכללות ישראל מלמטה למעלה, שהתחלת העבודה היא באופן של עבדי, אל תירא עבדי יעקב, יו"ד עקב¹⁰⁰, ע"ש וידו אוחזת בעקב עשו¹⁰¹, דקאי על המעמד ומצב דזמן הגלות¹⁰², ומשם מתחילה העלי' מלמטה למעלה ע"י הפדי' שבעבודת התפלה בכל יום, החל מהפדי' של כל נפש פרטית בישראל, ועד להפדי' דכללות ישראל שנקראים עבדי בלשון יחיד (כפירוש המצו"ד), ובזה נפעל עילוי גדול יותר ע"י עבודת הצדיקים (כפירוש רש"י שעבדי יעקב קאי על הצדיקים שבו), ועד לשלימות הענין דישכיל עבדי גו' שקאי על מלכא משיחא, ולמעלה יותר, כפי שקאי על ספירת המלכות.

94 שבת יו"ד, א.
 95 ויצא כח, יב. זוהר שבהערה 71.
 96 סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, א.
 97 תהלים נה, יט.
 98 שבהערה 57.
 99 ישע"י מא, ח. מד, ב. מה, ד (וראה גם פירוש רש"י המובא בהתחלת המאמר).
 100 פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים)
 בערכו. תו"א ויצא כא, א. ובכ"מ.
 101 תולדות כה, כו.
 102 ראה ספר הליקוטים (דא"ח להצ"צ)
 מע' יעקב ע' אירלב ואילך.

94 שבת יו"ד, א.
 95 ויצא כח, יב. זוהר שבהערה 71.
 96 סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, א.
 97 תהלים נה, יט.
 98 שבהערה 57.
 99 ישע"י מא, ח. מד, ב. מה, ד (וראה גם

(י) **וענין** זה נעשה גם בכל דור ודור, ובפרט בהדורות הכלליים, אצל הנשמה הכללית שבאותו הדור, שעיי"ז שישנו ענין של מאסר, הנה דוקא לאחרי זה נעשה הוספה וחיזוק עוד יותר מכמו שהי' קודם המאסר. וזהו גם כללות ענין המאסר והגאולה של אדמו"ר הזקן ביי"ט כסלו, שנעשה ר"ה ללימוד החסידות ולדרכי החסידות¹⁰³, כידוע¹⁰⁴ שדוקא לאחרי המאסר והגאולה ניתוסף בהפצת המעיינות ביתר שאת וביתר תוקף מכמו שהי' קודם המאסר והגאולה, שזהו ע"ד ובדוגמת החיזוק והבריאות (ותחלימני, תבריאני ותחזקני) שנעשה ע"י ענין החלום, כנ"ל בארוכה.

ויש להוסיף בביאור הקשר והשייכות דהאמור לעיל בענין החלום להגאולה דיי"ט כסלו, ע"פ הידוע¹⁰⁵ שהגאולה דיי"ט כסלו היתה באופן דפדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי. והענין בזה, דהנה, ברבים הו"ע ההתחלקות והפירוד, וזהו גם ענין האותיות שעל ידם נעשה התחלקות ופירוד¹⁰⁶, עד שמזה יכול להיות מעמד ומצב דברבים. ובאותיות אלו צריכה להיות הפעולה ד(ברבים) היו עמדי, וכמשנת"ל (ס"ז) שישנם אותיות שבהם צריך להיות ענין של שבירה, הפח נשבר, אבל עיקר האותיות יכולים להתברר, שזהו"ע היו עמדי. ועיי"ז נעשה עילוי גדול יותר, כמו שעיי"ז הבירור דחלום נמשך מבחינת אצי' נקודת החולם, דקאי על ספירת המלכות כפי שמקבלת מחכמה וכתר (כנ"ל ס"ב), בדוגמת חלום אמת, כהחלומות שאודותם מסופר בפרשת השבוע, שהוא כעין נבואה.

ועיי הענין דפדה בשלום נפשי שהי' אצל אדמו"ר הזקן בדורו, נמשך ונשתלשל מדור לדור בשלשלת המאורות אל ממלאי מקומו [וכידוע¹⁰⁷ בפירוש התואר ממלא מקום¹⁰⁸, שהוא ממלא את כל הענינים דהקודמו באופן שאחד מהם לא נעדר ח"ו, ולא עוד אלא שניתוסף בזה כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש¹⁰⁹, על יסוד המבואר בתורתם של

כ"ף מרחשון תשד"מ (התוועדיות תשד"מ ח"א ע' 258. ע' 459 ואילך). ובכ"מ. 108) לשון חז"ל — כתובות קג, ב. ובכ"מ. 109) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. וראה לקו"ש חיי"ט ע' 252. וש"נ.

103) ראה "היום יום" בסופר. 104) ראה ספר השיחות תורת שלום ע' 26. ס"ע 112 ואילך. ועוד. 105) ראה אג"ק אדמו"ר הזקן ע' רלב. 106) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' קה. ועוד. 107) ראה גם שיחת ליל ו' דחה"ס ושיחת

ראשונים, ראשונים כמלאכים¹¹⁰], ועד לדרא דמלכא משיחא, שאז יהי' שלימות הענין דפדה בשלום נפשי, היינו, לא רק כאילו פדאני¹¹¹, בכ"ף הדמיון, אלא בפועל ממש פדאני לי ולבני מבין אמות העולם, ע"י מלכא משיחא, בקרוב ממש.

110) ראה שבת קיב, ב. תוד"ה צדיקים הערה 14. וש"נ.
— חולין ה, ב. וראה לקו"ש חט"ו ע' 281 (111) ברכות ח, א.